

AKATALPA ÖYKÜ

Ekim 2009 - Sayı 2

Akatalpa Öykü

ISSN 1305 - 7685

Akatalpa Şiir ve Eleştiri Dergisinin Parasız Ekidir

“DÖNÜTÜNÜZÜ BEKLIYORUZ...”

Murat Yalçın

Sayın Editör,

Biz beş edebiyat dostu (Sudenaz Kırağı, Aydın Pelesenk, Olgun Sürgit, Bülent Sekibaşı, Ayaz Taşçı) derginizi geçen kıştan beri izlemiyoruz artık.

Kusura bakmayın ama eşinizin dostunuzun geğirtisini baş tacı ederken bizim gibi –Fildişi Kuleler Cumhuriyeti’nden (aramızdaki adı “FİKUCU”) uzakta– türlü engellere göğüs gererek şiire emek veren, bu yüce sanatın kafa-gönül işçiliğine kendini adanmışlara yüz vermemeniz, görevinizi hak edip etmediğiniz konusunda da bizde ciddi kuşku uyandırdı. Elbette, işinizin aksakalı/duayeni olarak, kendinizce yeterli gerekçeleriniz, belki “haksız yargılama” ya da “suçlama” olarak algılayacağınız bu mektubumuza karşı ileri süreceğiniz değerli görüşleriniz vardır. Bunlar –şimdilik– bizi ilgilendirmiyor...

Neyse, vaktinizi almadan –bunca yıl yayınlarınızı yakından izlememizin hatırına– dikkate alacağınızı umduğumuz bazı görüşlerimizi bildirmek isteriz:

Birincisi, yayınladığımız şiirlere bakarak –gerçekten objektif bir değerlendirmeye bakarak– kendi şiirlerimizi kıyasladığımızda birçok bakımdan şiir sanatının daha üstün verimlerini ortaya koyduğumuzu görebiliyoruz. Bize garip gelen, bu denli açık bir biçimde görülebilen “manzara”yı sizin görememeniz. İşte bu noktada, kusura bakmayın ama (yinelemek bunaltıcı “kusura bakmayın ama”yı), düpedüz gözlerinizi kapadığımızı, yazdığımız şiirlerin değerini açığa çıkaracak dikkati göstermemekte düpedüz direndiğinizi düşünüyoruz. Neden böyle? Tamı tamına açıklayıp açıklamamak sizin bileceğiniz bir şey. Ama emin olun, biz bu yüce sanatın emekçileri olmayı, her koşulda ona hak ettiği değeri vermeyi sürdüreceğiz. Gerçekten de bizi kıran, umutlarımızı karartan, yaşadığımız sürgün ve yalnızlık duygularıdır. Şiire sarılmamızın da nedeni olan şeyler yani...

İkincisi, editör yazılarınızda sıkça vurguladığınız “iyi edebiyat”ın ne menem bir edebiyat olduğunu biraz açıklasanız da bizim gibi çorakta kalmışlar da yararlı olsa, diyoruz. Elvan elvan yoksunlukla

boğuşarak bir yerlere gelmeye çalışan, yazın kariyeri için uğraşan bizlere, altını nasıl dolduracağınızı bilemediğiniz birtakım parlak laflar etmeniz, tepeden ahkâm kesmeniz, hariçten gazel okumanız... – Hemen belirtelim, parlak cümlelerinizle körelecek insanlar değiliz. Ayrıca, kusura bakmayın ama bu âlemin (“âmiyane tabir”imizi de hoşgörün) “şamrel sibobu” olma niyetinde hiç değiliz.

Üçüncüsü, Fichte’nin çok tuttuğumuz bir çıkarsaması var: “Felsefe bir sistem değil, bir çabadır”. Büyük düşünürün bu sözünü düstur edindik ve biz de “Şiir, bir ilham rantı değil, emektir” diyoruz. (İleti gövdesine ilişim attığımız ortak sitemiz bu mottoyla açılıyor. Yayınlamadığınız şiirlerimiz de oracıkta beklemekte...) Bunu bir manifesto olarak da algılayabilirsiniz. (Hatırlamazsınız ama geçen yıl beş imzalı poetik manifestomuzu göndermiştik... Neyse, okuyup okumadığınızdan da emin olmadığımızdan, şiire bakışımızın özünü böylece iletmek zorunda hissediyoruz kendimizi.)

Sonuç olarak, daha dişe dokunur, daha ciğere işleyen sayılar hazırlamanızı bekliyoruz. Belli ki bizleri o yüksek sur duvarlarınızdan uzak tutmaya niyetlisiniz, okey, üstümüze kızgın yağ da dökebilirsiniz ama yaptığınız işin hakkını en az bizim kadar vermeniz, gözümüzde o burçlardan aşağı düşmemeniz için olmazsa olmaz bir koşuldur. Bunu, sizinle her şeye rağmen ilgilendiğimiz, yoz edebiyat dünyamızın bütün aktörlerini –değer versek de vermesek de– ciddiye aldığımız, kısacası edebiyata saygımız adına yapıyoruz.

Kısacası, orada neler olup bittiğini, başımıza gelenlerin nedenlerini avucumuzun içi gibi biliyoruz ama yine de burada beş arkadaş (on göz) doyurucu dönütünüzü bekliyoruz.

Birbirimizi follow edelim lütfen.

bye-bye

AYAZ TAŞÇI

Sedat Erden, Özlem Eraslan, Beyza Ersoy, Esra Ersoy, Belgin Önal, Murat Yalçın, Serap Yenilmez, Pelin Yılmaz.

AVCI

Beyza Ersoy

Yağmurlu havayla daha da kararmış bir kış akşamüzeri, soğuk kafenin işlek ve ıslak caddeye bakan büyük penceresinin önünde oturuyorlar. Rukiye erken buluşmayı teklif ettiği için, Elvan'la ikisi bir saat kadar önce buluşup caddede biraz dolaştılar, sonra geldiler kafeye. Rukiye'nin kurstan arkadaşı İlkur da fazla bekletmeden geldi.

Önce klasik "Ne var, ne yok?" faslını yaptılar. O bitince kısa bir sessizlik oldu. Sonra Rukiye "Ne oldu senin iş?" dedi.

Aa, bana mı soruyor?

Hakikaten bana soruyor. E, yolda gelirken konuştuk ya?

İlknur da öğrensini diye soruyor herhalde. İyi de, merak ederse İlkur kendi sorar. İsterse, sorar yani.

"Bence senin sorunun bir işte sabredememen. Hemen pes ediyorsun, ha bire iş değiştiriyorsun. Aslında değiştiriyorsun bile denemez, daha başında bırakıyorsun. Biraz gayret et. Her şey kolay değil öyle."

Ne diyor ya? Yanlış duyuyorum herhalde? Nereden çıktı bu taarruz durup dururken?

"Bak, bu işten de vazgeçtin. İş bulmak kolay mı? Onca iş arayan insan var, sense bulduklarını beğenmiyorsun. Kolaya kaçırıyorsun hep, her işten hemen sıkılıyorsun. İş aramadan önce, bunu sorgulamalısın. Sorun işlerde değil."

Sorun bende yani? Ne istiyorsun benden? Sen kendin iş ara önce. Ben kaç yıl çalıştım, sen de o kadar çalış, benim gibi sevmediğin işlerde, kötü koşullarda çalış da öyle söyle bunları. Hem ne olursa olsun, hakkın yok bu sözlerle!

"Zaman geçip gidiyor. İleride iş bulmakta daha da zorlanırsın. Şimdi bir şeyde sabret, bir yandan iş aramaya devam edersin, bulunca da bundan çıkıp ona girersin. Eğlence değil bu, iş hayatı. Senin kaptislerini çekmez. Şimdi buluyorsun, elinin tersiyle itiyorsun, sonra sen çok koşarsın peşinden, kimse sana iş vermez."

Sana ne? Şaka mı bu? Susuyorum, sustukça daha çok konuşuyor. Cevap vermezsem kendi kendine ne kadar konuşabilir ki, diyorum, ama susmuyor. Sus artık, sus!

"Bak, İlkur da iş buldu sana, onu da istemedin. Başta her şey iyi olmaz tabii, ama zamanla düzelir. Baştan pes edersen, sadece bu iş değil, hiçbir iş olmaz. Hiçbir iş mükemmel değil ki. Mükemmelini ararsan işsiz kalırsın. O kadar çok iş arayan var; sen olmasan başkası... Kimse vazgeçilmez değil, farkındasın değil mi?"

İlknur mu?

İlknur'un avukatı mısın sen? Beraber planladığınız bir tuzak mıydı yoksa bu buluşma? Gerçi İlkur katılmadı pek, ne olduğunu anlamadı mı, nedir? Ya da iyiliğinden? Bu linç girişimine dahil olmak istemiyor. Yok, yok! Şimdi nedense ağzını bıçak açmıyor ama, o da masum değil. Öyle olsa, Rukiye'yle tuhaf işbirlikleri yapar mıydı bu zamana kadar? Bir yerde oturlurken ben gelince meşgulmüş gibi yapıp yüzüme bakmamalar, birbirlerinin doğum günlerinde göstere göstere hediyeler alıp verirken, benim doğum günümü sözle bile kutlamamalar, yanımda kafa kafaya verip fısıf konuşmalar, bir yakın bir uzak davranmalar... Öyleyse şimdi niye susuyor? Belki de o işini sinsi yürütenlerden, böyle apaçık saldırmak ona göre değil.

"Bunları senin iyiliğin için söylüyorum. İleride rahat et diye. Seni düşündüğüm için. Sen de biraz gayret et."

Emredersin Kırmızı Başlıklı Kız! Kırmızı kapüşonlu paltosuyla bana Kırmızı Başlıklı Kız'ı hatırlatıyor. Ama bu sözleri, önceden yaptıkları... Rukiye o masum kız çocuğu olamaz. Öyleyse kim? Kim olabilir?

Tabii ya! Onun kılığına girmiş kurt! Bunca zaman aldattı beni, dost göründü. Gerçi bazen keskin ve sivri dişlerini gizleyemedi;

ama sonra yine o aldattıcı, iyi davranışlar. "Zamanı var, dur bakalım, ipler kopacak bir yerden" diyordum; o gün bugünmiş işte...

"Bunları söylemek, seni uyarmak bir arkadaş olarak benim sorumluluğum; başkasına yapmazdım. Samimiyetime güvenerek..."

Minnetarım sana! Seninle okuldayken de samimi değildik biz, geçen zaman hiçbir şey değiştirmemiş demek ki. Yıllarca haberleşmedikten sonra şimdi böyle sık görüşmemiz, kim bilir, belki karşılıklı boşluktan... Ya da ikinizin yaptıklarına bunca zaman katlandığıma göre, sadece bende boşluktan...

"Susuyorsun ama haklıyım, değil mi? Gelirken kendin anlattın ya, o ilk işinde yine istifa edecek olmuştun da sonradan vazgeçmişsin. İyi olmadı mı kalman?"

Haklısın, yerden zemine kadar!

Sözleri, duvarlar, masa, o, İlkur, her şey giderek sisleniyor sanki. Kafeye gelirken caddede yürüyüşümüz, ona anlattıklarım, bir masal izliyormuşum gibi zihnimde canlanıyor...

Kırmızı Başlıklı Kız, sepetini koluna takıp yeşil ormanın ıslak caddelerinde Beyaz Mantolu Kız'la dolaşmaya çıktığında, Beyaz Mantolu Kız'ın ormanın kirliliğinden şikâyetini; ormandan ayrılmaya karar verip, şartlar düzelince vazgeçişini çiçek toplar gibi koparıp koparıp atmış sepete.

"Mesela o desen çizdiğin firma. Niye vazgeçtin ondan? Hem bu kez sevdiğin işti. Sevdiğin işten bile vazgeçiyorsun."

Beyaz Mantolu Kız'ın desen çizdiği firmadan söz açılmış. Beyaz Mantolu Kız, genel olarak ilgi alanı olmasına rağmen bu alt dalın kendisine uygun olmadığını, o işin farklı bir adayış gerektirdiğini söylemiş, ama Kırmızı Başlıklı Kız "Sevdiğin işten de vazgeçmiş" diyerek onu da atmış sepete. Derken kafede buluşma zamanı gelip de üç arkadaş toplandıkları zaman hepsini bir bir koymuş masanın üstüne. Beyaz bir masaymış, kirlenmiş hemen.

"Sıkıldın sen, bozuldun."

Kırmızı Başlıklı Kız dolaylı yollardan hedefe varamayacağını anlayınca bu kez meydan saldırısına geçmiş. Yüzsüz suçlular gibi gevrek pişkin gülererek "Sıkıldın sen, bozuldun," demiş. Beyaz Mantolu Kız da "Evet, konuyu değiştirelim," demiş ve "Sustum anlamadı ama şimdi bitti," diye düşünmüş. "Bu kâbus bitti. Artık açık açık söyledim çünkü."

"Ama sen istedin diye yaptım bunu. Bilmiyordun, ama sen istiyordun. Farkında olmadığın bir şey seni rahatsız ediyordu. Zorlanman gerekiyordu. Ben de bu yüzden zorladım; seni rahatsız eden şey açığa çıksın diye."

Ama Kırmızı Başlıklı Kurt karanlık yolda devam etmiş, "Bilerek yaptım, bilerek senin üstüne geldim. Senin iyiliğin için," demiş. Ruhunun masaya yatırılıp didiklenmesine, bir suçluymuş gibi sorgulanmasına canı sıkılan Beyaz Mantolu Kız nezaketi yüzünden susmayı tercih ettiğini söylemiş.

"Belki de öğrenmen gereken şey buydu, her zaman nezaketi önemsememelisin."

Beyaz Mantolu Kız içinden, "Belki de senin öğrenmen gereken bir şey vardır," diye düşünmüş, ama söylememiş, çünkü intikam çok soğuk yenen bir yemekmiş ve hain fesat obur Kurt, çaresiz Büyükanne diye dişlediği Beyaz Mantolu Kız'ın masaldaki avcı olduğunu er geç öğrenecekmış, haklı sebepli, iyi yürekli, sabırlı Avcı...

"Kalkalım. Geç oldu."

Kalkalım tabii, söyleyeceklerini söyledin nasıl olsa, planını uyguladın. Bundan sonra konuşacak ne kaldı? Bir an önce kalkalım.

Caddede çıktıklarında hava kararmıştı. Rukiye İlkur'un koluna girdi, Elvan'a döndü: "Sen ne tarafa gidiyorsun. Biz buradan ayrılacağız."

Elvan eliyle dolmuş durağı işaret etti.

Ters yönle doğru karanlığın içinde uzaklaştılar.

KİL

Belgin Önal

Loş, hatta karanlık sayılabilecek, nemli havasını soluya soluya gençliğini tükettiği, başını eğerek zor bela girebildiği, alçak tavanlı atölyeye vardığında sabahın ilk ışıkları belli belirsiz ortaya çıkıyordu. Tıpkı atölyeye sızan ışık huzmeleri gibi. Varlığını hissettirecek kadar kendisini gösterip, ortalığı aydınlatmaya yetmeyecek kadar saklanır gibi.

Işık oyunlarına alışık çok uzun zamandır. Işığı, hayatın ona oynadığı oyunlara benzetir, neredeyse bir gölge oyununun kahramanlarından sayardı kendisini. Karanlıkta büyümüş, yaşlanmıştı. “Karanlıktan geldik. Gene ona döneceğiz nasılsa” diye düşünürdü hep. İnsanın, doğmadan öncesiyle öldükten sonrasını aynı kefeye koyar, bilinmezlikle karanlığı bir sayardı. Bilmek aydınlıktı. Akli böyle sıralamıştı olup bitenleri. Başka türlü rahatlayamıyordu içi. Hep derdi vardı “içi”yle. Nefes alamayacak kadar bunaldığında, atölyenin her an ağlayacakmış gibi duran nemli duvar taşlarına omuzları çarpa çarpa hızla dışarıya atardı kendisini. Gözlerinin unuttuğu ışığa, bir nefese ya da topraktan dışarıya, aydınlığa doğru koşar gibi. Kısa bir an için rahatlar, alışık olmadığı yabancı dünyadan tekrar atölyedeki loş, nemli yalnızlığına geri dönerdi.

Toprakla uğraşmak, kili suyla yumuşatıp biçim vermek, kendi hayatını yeniden yeniden yaratmaktı onun için. Hayatında eksik gedik ne varsa kille tamamlardı. Kil suyla birlikte olur, ellerini ele geçirir, onu kendince yönlendirmeye başlardı. “Biz de topraktan, sudan olmadık mı? İstemeden biçimlenmedik mi? Olmak istediğimiz, olmadığımız, olmak zorunda olduğumuz gibi ömrü bitirmedik mi?” diye düşünürdü düşünürdü dönüp duran kile göya kendi ellerince şekil verdiğini zannederek çalışır durmaksızın. Oysa “zannetmek” hayattaki en büyük yanılgıydı. Bunu, yüzünden yaşı okunamayan, yıllarını gözlerine gizleyen, hiçbir sözü dile getirmese dahi karşısında mutlaka saygı duyularak susulması gereken insanlardan biri olduğunda anlayabilmişti ancak.

Karşısında saygıyla susarak büyüdüğü ustasının etkisiyle olsa gerek, çok az konuşurdu. Konuşmayı sevmediğinden değil, susmayı öğrendiğinden. Bir boyun eğmişlik, teslimiyetti onununki. En başta ustasına, sonra hayata. Kaderine karşı, kaderine rağmen özgür kalmış tek yanı elleriydi. Özgürlüğünü kile teslim ettiğini bilmeden ya da bilmez görünerek biçimlendirmişti onca çanağı, çömleği yıllar yılı. En çok fırın içinde renkten renge geçen, kimi zaman çatlayıp dağılan, son aşamada alacağı renge ulaşmaya çalışan çanağı merakla beklerken heyecanlanır, o anlarda içindeki solgun kalbi de renklenmeye başlardı bir parça.

Yarattıklarından bazılarına, kendi kaderini yazma şansını tanıyıp, ölmeden önceki hallerini merakla bekleyen Tanrı gibi, fırından son olarak hangi biçim ve renkte çıkacaklarını, ancak kapağı açtığında görebileceğini bilerek beklerdi. Kimselerin tahmin edemediği rengi ilk görebilmeyi kendine bahşedilmiş büyük şans sayardı içten içe. Canı sıkıldığı anlarda kendisiyle renk bilme bahsine girdiği bile olurdu, çoktan unuttuğu çocukluğunun, kaderin sıkıca tuttuğu ellerinden sıyrılıp kendisine koşarak gelen suretini fark ettiği zamanlarda.

Yaşamaktan kopamadığı anlar, fırından çıkacak çanağın son rengini görmeyi beklediği anlardı. Bilirdi onca harlı, kızgın ateşten doğabilecek renk oyunlarını. Çok az yanıldığı da olmuştu, olmadı değil. O vakitler toydu yüreği. Renklere değil, bir çift siyah göze vurğundu. Siyah, bütün renkleri kucaklayan ve saklayandı aslında. Her renk onda gizliydi. Unutamadığı gözler gibi. Hayatın, renkleri olmadık yerlere savuran halini bilmezden önce. Bir çift siyah gözün de başka gözlere vurulacağını bilmezden önce.

Çocukluğunda, bir altın bilezik öğrensini diye geldiği atölyede, yıllar yılı değişen pek bir şey olmamış gibiydi, uzun boynundan dolayı eğilerek daha sabahın ilk ışıklarıyla karşılaşmadan atölyeye girmek dışında. Nemden, romatizma ağrılarının çoğalarak bacaklarına, eklemelerine, parmaklarına yerleşmesine aldırmaz, ağrıya inat, tablayı döndüre döndüre kille uğraşır, oynardı. Sabrı, çalışkanlığı ve suskunluğu değil miydi ustası önünde onu usta

yapan? Ustası, “Benden hünerli ellerin var. Şimdiden şakıyor kili görünce. Usta yetiştiren usta olacağım sayende. Bu yaşlı adamın sözünü unutmaya evlat. Zaman öğretecek ellerine, aslında kilin suya dost olamayacağını. Kil az suyla biçimlenemez, çok suyla da balçığa döner. İkisi birbirine denk, kararında olursa çanağın hası ortaya çıkar.” dediğinde annesinin sabah içini ısıtsın diye pişirdiği tarhana çorbası henüz midesine inmemiştii daha.

“Sabah sabah nereden geldi aklıma bu?” diye geçirdi aklından. Yıllardır unuttuğunu sandığı çoğu şeyi hatırlar olmuştu son zamanlarda, niyeyse. Atölye dışında gidecek başka bir dünyası olmadığından midir yoksa iyice yaşlanmış yorgun bedeninin, bunca yaşına, yaşamışlığına rağmen huzur bulacağı bir yuva edinemediğinden midir bilinmez, son günlerdeki bıkkınlığıyla baş edemez olmuştu. Yıllar yılı ömür nuruyla, gençlik fedasıyla yaptığı çanakların arasında öylece bir başına, her gün aynı işleri yapmaktan yorgundu. Yorgunluk geçirdi de yalnızlığa bir çare bulamayıydı onu böylesi durgunlaştıran, gönlünde heves bırakmayan. Bir parça olsun umut ışığı seçemez olmuştu içinde uzun zamandır, tıpkı atölyeye girmeye nazlanan güneş ışıkları gibi. Hatıralarında sadece geride bıraktığı, kendisinin ait olup olmadığından bile artık kuşku duyduğu gençliği, çocukluğu ortaya çıkıyordu arada bir.

Kendi gibi yorgun iskemlesine oturdu. Tablayı bacak arasına yerleştirdi. Gecedden dinlenmeye bırakılmış kilden bir parçayı tablaya koydu. Ellerini suya daldırıp kili islatarak başka biçimlere girmesi için alıştırılmaya, bir yandan da tablayı döndürmeye başladı ayaklarıyla. Ustasının belli belirsiz, “Sen kilin inadını kır. O istediği kadar ellerinden kayıp gitsin, istediği kadar söz dinlemez çocuk gibi kıvrılıp yamulsun. Sen onu bırakma. Kil nazlanır. İster ki hep onun dediği olsun. Biçimlenmesi, sana kendisini teslim etmesi için ellerinin maharetine inanması, sabrına güvenmesi şarttır. Sakın teslim olma. Varsın o kendine biçim verdiğini zannetsin. Ateş değil midir onu dinlemeden kendi hariyle terbiye eden, dize getiren?” diyen sesini duyar gibi oldu.

Ayakları hızlandıkça elleri de hızlanıyor, başı hafif yana eğildikçe kilden damlayan sular kenardan süzülüp yerlere akıyordu. Hızlandıkça, elleri kızıla çalan kili tutamaz oldu. Kil, toprak testiden çamaşır leğenine su taşıyan annesine döndü. Annesinin onun başını okşayan ıslak köpüklü ellerine, yorgunluk ve yoksulluktan bıkkın yüzüne, işe göndermeye kıyamazken onu cesaretlendirmeye çalışan sözlerine, hastalıktan kurtulamadığı son anlarında dahi ona gülümseyen gözlerine döndü. Kasabayı terk eden babasının suretine dönüşmesine izin vermedi kilin. Elleri ayaklarıyla bir olmuş, ömrünün bütün hıncını kilden alırcasına döndürüyordu tablayı. Durmaksızın, nefes almaksızın.

Başını dönmeye, gözleri kararmaya başladığında, nemli duvarlardan, nerdeyse ağlayarak ona bakan bir çift siyah göze, avuçlarındaki kader çizgisiyle kilden kızıl sürme çekmeye çalışıyordu.

TÜNEL

Esra Ersoy

Yere sorsan kule, göğe sorsan bir kuyuydu bu sonu görünmez yol. Ama hangisine sorsan girişi de çıkışı da kapatılmış, içine hem geçmiş hem geleceği hapsedilmiş karanlık bir tüneldi Safiye'nin yolculuğu.

Güneşe sorsan som altın, gölgeye sorsan kara kömürdü yapraklar. Ama hangisine sorsan yağdı yağacak buluttu ağaca yaslanmış Safiye'nin gözleri.

Haftalardır dünyayla ilişkisi bu göğe kadar yükselen kocaman çınardı. Gece ayrı, gündüz ayrı birer dünya gibi görünen dalları ve ardında gizledikleri genç kızın tüm hayal arkadaşları. Hayatını katlanılmaya değer kılan kitapları da hayalleri gibi elinden alınıp buraya yapayalnız gönderilmişti çünkü. Şimdi o çınar destek oluyordu ayakta durmasına yine; buz gibi bir yüzle iki güne kadar

düğün için yola çıkacağını ve direnmesinin bir yararı olmayacağını söyleyen halasının ardından bakarken. Karar alınmıştı; artık söz verilmiş bir kızdı o. Kendisine öncesinden de kötü bir hapishane gibi görünen bu yüksek duvarlı küçük bahçe bile feda edilmesi imkânsız kocaman hür bir dünya gibi göründü o an gözüne.

Akşama sorsan tatlı kızıl, sabaha sorsan soluk sarıydı evin rengi. Ama hangisine sorsan derin bir kuyu gibi kapkaranlıktı sabah akşam penceredeki genç kızın gözleri.

Safiye sürgüne gönderildiği bu evde, bu pencereden bahçeyi izleyerek haftalardır geleceğinin ne olacağına dair bir karar alınmasını bekliyordu. Bir zaman önce sel gibi olan genç hevesleri çoktan kurumuştü. İçi, ağaç dallarının, yapraklarının arasından görebildiği günbatımı gibi alev alev, öfkesi dokunanı yakacak gibiydi ama yalnız kendisini kül edebiliyordu.

Geceye sorsan rüya, gündüze sorsan kâbustu alacakaranlık. Ama hangisine sorsan çaresizliği Safiye'nin araba kapısının camına dayalı yüzündeki.

Annesi inadından vazgeçmesi için günlerce dil dökmüş, başarılı olamayınca da bir akşam yüz yumuşaklığını bırakarak "Aklın başına gelene kadar halanın yanında kalacaksın. Bu arada baban da sana hayırlı bir kısmet bulacak. Toparlanmaya başla. Ama birkaç parça giysiden başka şey almaya kalkışma; ne bir şey okuyacak ne geziye çıkacaksın çünkü. Yalnızca oturup babanın dediklerini düşüneceksin." demişti. "Erkenden yat, yarın gün doğmadan yola çıkıyorsunuz."

Safiye babasının tuttuğu iki atlı büyük arabada cam kenarına oturmuş, alacakaranlıkta, silüetlerinden başka şey göremediği dağlara, ovalara, köylere bakıyor, ardında bıraktığı geleceğine kavuşup kavuşamayacağını düşünüyor.

Buluta sorsan ayrılık, toprağa sorsan kavuşmaydı yağmur. Ama hangisine sorsan gök gürültüsünden bile daha ürkütücüydü Safiye'nin babasının öfkesi.

Dışarıdaki fırtınanın şiddetiyle camları sarsılan büyük loş odada genç kızın babası bir ileri bir geri homurdanarak yürüyor, sonra aniden durup bağırıyordu. "Sen nasıl bir haddini bilmezlikle karşıma dikilip 'muallime olmak istiyorum' dersin! Bu ne cüret?" diye çınlıyordu duvarlar. "Koskoca kuyum tüccarı Mahir Efendi'nin kızı alelade hizmetçilerle bir olacak! Sanki aklıktan sürünüyoruz da kızımız el âlemlerin evlerinde çalışacak. İsmet Hanım, görüyor musun yeğenin olacak o edepsizin başımıza açtığı derdi? Hanımlık öğreneceğine gâvurluk öğretip ailesinin şerefini iki paralık ediyor terbiyesiz. O Naime bir daha girmeyecek bu eve! Adı bile anılmayacak!" Safiye içinden çağılayıp gelen seli durduramayarak öne atılıp ağzını açmıştı ki Mahir Efendi yeri sarsan sert adımlarıyla "Yıkıl karşımdan saygısız!" diye üzerine yürüyünce birkaç adım geriledi ve koşarak merdivenleri çıkıp odasındaki yatağın üzerine bıraktı kendisini.

Dışarıdaki yağmur içeride de yağıyor, Safiye'nin içindeki sel hıçkırıklarla gözyaşı olarak akıyordu şimdi. Arkasından gelen annesi yanına oturdu, başını okşadı. "Gül goncam, biricik kızım," diyordu tatlı dili. "Beni dinlemiyorsun? Demedim mi sana baban kıyameti kopartacak, yapma etme diye? Bak evlilik yaşı geldi. Ben senin yaşındayken ağabeyini kucağıma almıştım bile. Neden direniyorsun? Mürebbiye istedin tuttuk. 'Fransızca' dedin, Fransızca hocası getirdik. Ama hiçbirini sana yetmiyor ki... Artık ben babanın yüzüne bakamıyorum. Bizim evimizde olacak iş değil bu istediklerin. Senin baban alelade bir adam değil ki... Koskoca Mahir Efendi. Nasıl bakar insanların yüzüne, hiç düşünmüyor musun?"

Annesinin birbirinin aynısı sözlerini yavaş yavaş duymaz oldu Safiye. Yatakta doğruldu. Elinin tersiyle gözyaşlarını sildi. Pencereye baktı. "Ne görüyorsunuz anne?" diye sordu. "Dışarıdaki,

rüzgârla savrulan kopkoyu ağaçları görebiliyor musunuz? Yerdeki yağmur göllerini görebiliyor musunuz? Hepsi şu kafesin ardında sır. Ben bir kafesin içinde yaşıyorum anne. Kırk yıl başında, gerekliliğine ikna olursa, babam akrabaya ziyaretine gitmemize izin verdiğinde de üzerime kafesimi giyiyor, yine bizi gideceğimiz yere götürecek kafesten arabaya biniyorum. Siz de aynı kafeste yaşıyorsunuz. Ama ben sizin gibi değilim anne. Benim ruhum hür. Aynı dünyada nefes alırken, pencereden görünen ağaçların, yağmur gölcüklerinin, yolların, yolculukların, bütün dünyanın yalnız erkekler için olmasını kabul edemiyorum."

Sabaha sorsan çok geç akşama sorsan çok erkendi öğle saatleri. Ama hangisine sorsan bitmek bilmez bir gerginlik o öğle, o salondaki.

Dimdik duruşu, oturuşu, kaşını kaldırışı, konuşmaya başlamadan önce kahvesini masaya bırakışı, sessizce gülümseyişi odadaki diğer kadınlardan ne kadar da farklıydı Naime'nin. Ailenin ona yüksekte bakan erkeklerinin tavırları karşısında nasıl da kendine güvenli görünüyordu. Safiye, erkek-kadın herkesin Naime'nin eşitlik hakkındaki konuşmalarından ve hareketlerinden tedirgin olmaya, korkmaya başlamalarıyla çok eğlenmişti. Erkek olduğundan kendisini üstün gören, bir süre de yüksek tahsil gördüğü için Safiye'yi iyice horlayan küstah ağabeyinin, Naime'nin onunla zekice alay etmesi karşısında, bazen neden söz ettiğini bile anlayamadığını belli etmemeye çalışan bir yüzle kekelemesine gülecek gibi oluyor, ama zaten ip üstündeki havayı iyice germek için susmaya çalışıyordu.

Naime ne kendisini kadın olduğu için küçümsemeye çalışan tedirgin erkeklerin, ne de ayıplayan, kınayan, dışlayan ama gözlerindeki imrenmeyi saklayamayan kadınların düşüncelerini umursar görünüyordu. Safiye kısıtlanmaya çalışıldığı kapanın çıkış umudu olarak görüyordu artık onu. O gün, tıpkı Naime gibi muallime olmaya karar vermişti. Özellikle de Fransa'dan ona getirdiği kitapların yanı sıra verdiği, yazılarının yayımlandığı gazetede imza olarak "Ahmet Fahri Bey'in kerimesi" yerine "Naime Hanım" yazdığını gördüğü zaman.

Düne sorsan gelecek, yarına sorsan geçmişti bugün. Ama hangisine sorsan birbirinden farksızdı Safiye'nin günleri.

Safiye başını her kaldırdığında pencereye örülmüş tahta kafeslerin karanlığıyla karşılaşılıyor, içi bir kat daha karararak bambaşka ülkeleri, yaşamları, insanları anlatan kitaplarına geri dönüyordu. Kendisini bu eve, bu hayata ve ışığı bile geçirmeyen pencerelerin ardına kapatan zihniyete değil; hiç tatmadığı, sadece hayallerini kurduğu hür bir hayata ait hissediyordu. Ailesindeki, çevresindeki o kafese kapatılmış, kapana kısıtlanmış ama bunun farkında bile olmayan, kendisinde hayata dair hiçbir şey hak görmeyen kadınlar gibi değildi. O içine kapatıldıkları tünelin ucunda bir ışık görüyordu.

IŞIKLAR KENTİ

Sedat Erden

"Işıklar kenti", "Aşk kenti" diye anılan bu kent, Paris, Konsoloslukta görev yaptığım dört yıl boyunca bana karanlık, hüznü yüzünü gösterdi yalnızca. Soğuk kış sabahlarında metroyla yola düştüğümde gün henüz ağarmamış olurdu; uyukulu ve somurtkan insanların doldurduğu metro yolcularını uyandırmak ister gibi onları sarsarak, gürültüyle yol alırken ben Konsoloslukta beni bekleyen yorucu günü düşünürdüm; akşam işten çıktığımda da gecenin erkenden kente çöktüğünü görür, kalabalık kafelere, ışıklı eğlence mekânlarına yüzümü bile çevirip bakmadan eve, evde beni bekleyen ve sokağa çıkmak için sabırsızlanan Pasy'ye koşardım.

Bu hayvan, Cocker cinsi, devetüyü renginde, kulakları uzun, görünüşü pek hoş, ama ele avuca gelmez, serkeş bir köpekti. Paris'te bir süre bizimle kalan oğluma ablası Türkiye'den getirmiş, oğlum Türkiye'ye geri dönünce de başımıza kalmıştı. Kendisini iyi eğitmediğimden olacak, türünün özelliklerinden pek farklı bir hayvan olup çıkmıştı. Yani, kitaplara göre, neşeli, uysal, sahibine karşı saygılı ve iyi huylu olması gereken bu hayvan somurtkan, laftan anlamaz ve huysuzdu ve benimle sürekli takıştı. Bukowski'nin öykülerindeki kahramanlar gibi dengesiz, bir saniye sonra ne yapacağı öngörülemeydi. Daha doğrusu, yaşamakta olduğumuz 15. Paris'teki küçük, balkonsuz apartman dairesinde böyleydi; onu yürüyüşe çıkaracağım zamanlarda ise sevinçten çıldırır, merdivenleri beşer onar atlayarak dışarı fırlardı. Yürürken ona sahip olmakta çok zorlanırdım. Sanki tasma yokmuş gibi bir o yana bir bu yana yönelir, beni peşinden sürükleyip dururdu. Bu yüzden eşim onu dışarıya çıkarmaya hiç yanaşmazdı: "Ben ona hâkim olamam. Dizim zaten rahatsız, zor yürüyorum. Bu deli hayvan sonra beni hepten sakat bırakır," derdi. Bu yüzden Pasy'yi sabah ve akşamları tuvalete çıkarmak, hafta sonları ise gezdirmek benim başıma kalmıştı. Bir keresinde, sahiplerinin yanında tasmatsız uslu uslu yürüyen köpeklere imrenip onu eğitmeye karar vermiştim. Tenha bir sokak seçip tasmasını yavaşça çıkardığımda Pasy (ona yakınımdaki bir metro istasyonunun adını vermiştim) ok gibi fırlamış, "Pasy! Pasy!" diye bağırmalarına aldırmadan Grenelle Bulvarına doğru koşmaya başlamıştı. Ben iyi bir koşucu değilimdir, bir süre onu izledikten sonra öfkelenip: "Defol, git! Ne halin varsa gör Paris'te..." diye söylenerek eve dönmüştüm. Ama karımın telaşı üzerine onu yeniden aramaya çıktığımda Pasy'yi bulvar üzerinde bir kafede, tezgâhta bira içen adamlarla oynarken görmüştüm. Zaten bu hayvanın Paris'te en sevdiği yerler parklar ve kafelerdi; birlikte bir kafeye oturduğumuzda dünyanın en munis köpeği gibi tavırlar takınırdı. Böyle anlarda, patisini kucağıma koyup yüzüme bana âşıkmiş gibi bakar, boynunu uzatıp onu okşamamı isterdi. Onu okşarken içim sevgiyle dolardı; bana verdiği sıkıntıları bir an unuttur, yakında huyunun düzeleceği, sevecen ve uslu bir köpek olacağı gibi bir saniye kapılırdım. Ama gezintimiz bitip eve döndüğümüzde derhal değişir, bana düşman gibi bakıp hırlar, sinirlenip ona bağırınca da kaçıp banyodaki lavabonun altına sığınır. Buna bir itirazım yoktu, ancak bu kez de orayı sahiplenir, banyoya girmeye kalksak havlayıp dururdu. Belli ki, bu hayvanın geniş bir bahçeye ihtiyacı vardı; Paris'in küçük ve kasvetli apartman daireleri, benim gibi onu da bunaltıyordu.

Onu birkaç kez belediyenin hayvan sığınağına verip kurtulmayı geçirdim içimden. Böylece, hayatıma bir çekidüzen verir, belki Paris'in de tadını çıkarırdım. Bu hayvanı eğitip adam etmem mümkün değildi nasılsa. Ama Pasy böyle anlarda, sanki niyetimi sezmiş gibi, hemen değişir, onu düşmanca tavırları bırakır, pek mazlum bir görünüşe bürünürdü. Televizyon seyrederken ayağımın dibine sessizce kıvrılır, onu okşamama bile izin verirdi. Ben de böyle durumlarda, düşündüklerimden utanır, onu bir an iri ve kaba sokak köpekleriyle birlikte görür gibi olur, kendimi pek zalim bulurdum. O daha bir yavruyken evimize gelmişti; yuva olarak bizimkini bilmiş, aile olarak bizleri bellemişti. O haydut köpekler arasında nasıl yaşayabilirdi? Bir keresinde, Eiffel Kulesi önündeki parkta gezintiye çıkmıştık; bir an tasmamızdan kurtulup, Japon turist kafilesine dalmış, beni göremeyince de nasıl dehşete kapılmış ve acı acı havlayarak beni aramıştı... Hayır, böyle bir gaddarlığı ona yapamazdım.

Yaz gelince yıllık iznimi alıp Ankara'ya gitmek istemişim. Pasy'yi ne yapacağımı düşünürken bir aile dostumuz imdadıma yetişmiş, onu kuzeydeki banliyölerden birinde bulunan bahçeli evinde konuk etmeyi teklif etmişti. Dediğine göre, çocukları eve zaten bir köpek istiyorlarmış; bu yüzden, bir sorun çıkmazsa Pasy onlarda sürekli de kalabilirmiş. Bir ay sonra Ankara'dan dönüp durumu öğrenmek için onlara giderken Pasy'nin belki de beni hatırlamayacağını, ya da onu başka bir eve bıraktığım için bana soğuk duracağını düşünüyordum. Ama hiç de öyle olmadı. Beni görünce havlamaya başlayıp özlemle üzerime atıldı. Bana hiç de dargın gibi görünmüyordu, belli ki yaptığımı bağışlamıştı. Ev sahibi, onun ne sevecen ve insancıl bir köpek olduğunu anlatmaya

koyuldu. Çocuklara çok alışmış, bahçeli evlerini de sevmiş. Ancak eşinin astım hastası olması yüzünden onu bana geri vermek zorundalarmış, çünkü onlar içerdedilerken o da içeri girmek istiyor, geceleri de çocukların yanında yatmak istiyormuş. Eşi de Pasy'nin tüyleri yüzünden öksürük nöbetine tutuluyormuş. Böylece onu alıp trenle Nord du Gard'a geri döndüm. Güneşli, hoş bir gündü. Caddelerde uzun uzun yürüyor, yoruldukça parklarda dinleniyorduk. Öğle yemeğimizi bir bulvarın açık kafesinde yedik. Garsona, onun en sevdiği yemek olan haşlanmış tavuk getirmesini söyledim. Pasy bana kavuşmaktan çok mutluydu; yollarda yürürken dönüp bana bakıyor, geldiğimden emin olmak istiyordu. Belli ki, çok özlemişti beni. Adeta bir balayı yaşıyorduk. Onu geri verdikleri isabet olmuştu. Bana Paris'te yoldaş oluyordu ne de olsa, yalnızlığımı gideriyordu. Herhalde, diyordum, artık eski tersliği de geride kaldı, bu ayrılık onu çok değiştirdi. Ama Dublex İstasyonunda metrodan inip de eve geldiğimizde birden değişti, yine yüzüme düşman gibi bakıp hırlamaya başladı, kapıyı açınca da havlayarak lavabonun altındaki sığınağına koştu.

Konsolosluktan çok yorgun döndüğüm bazı günler biraz rahatlamak için, Pasy ile beraber, Grenelle Bulvarındaki Mısırlı kadının kahvehanesine giderdim. Kaldırımdaya oturup nargile içmek beni dinlendirirdi. Ama Pasy yine huzur vermezdi bana. Nargileyi fokurdattırken kulak kesilir, sonra havlayarak nargileyi saldırdı. Onu bu yüzden birkaç adım ötede kaldırım kenarındaki direğe bağladım. Bu kez de gözlerini bana diker, hiç ara vermeden havlamaya başladılar. Kahvede oturanlar rahatsız olur, Mısırlı kadının suratı asılırdı. Nargilenin keyfini çıkaramadan ayrılmak zorunda kalırdım oradan. Geceleri hiçbir davete de gidemezdim; gece evde yalnız kalınca korkuyor, acı acı havlayıp apartmanı ayağa kaldırıyordu. Bu hayvan dertti başıma.

Pasy'nin bazen beni güldüren, bazen de felsefi düşüncelere dalmama neden olan huyları vardı. Paris'te geceleri tek eğlenem olan televizyonu seyredirken bir yandan da ceviz yeme âdeti edinmişim. Cevizleri aletle kırarken gözümün içine bakan Pasy'ye de bir iki tane atardım. Pasy avımı kapalı bir kurt gibi cevizi havada kapar, dişleriyle kabuklarını kırıp içini yer, daha sonra da kabuğunu midesine indirirdi. En sevdiği tarafı sona saklıyordu, belli ki. Bir de, ben, her biri birer sanat abidesi olan tarihi binaları, heykelleri hayranlıkla seyrederken Pasy, burnu yerde, başka köpeklerin çişlerini, kakalarını koklamakla meşgul olurdu. Duvar diplerinde, kaldırım kenarlarında sık sık durur, hemcinslerinin bıraktığı, benim görmediğim salgıların izlerini arardı. Bu konuda öylesine dikkatliydi ki, sokakların adeta koku haritasını çıkardığını düşünürdüm. Bazı bina cephelerindeki hoş süslemeler, apartmanlardaki balkon demirlerinin şüursel tasarımı, Seine nehri üzerindeki narin köprüler, kiliselerin ruhani havası onu hiç mi hiç ilgilendirmezdi. O, yalnızca erkek köpeklerin ve bıraktıkları işaretlerin peşindeydi. Bakış açısı böylesine dar, böylesine estetik yoksunuydu işte. Onunla aramızda ölçülemez bir bilinç farkı vardı. Acaba derdim, ben, Pasy gibi, süflü şeylerle meşgul yaşayıp dururken, yücelerde bazı varlıklar da beni, benim Pasy'yi gözlediğim gibi mi gözlemekte?

Dört yıl yaşadığım bu muhteşem kenti anlatmak varken durmadan köpeğimden söz etmenin tuhaf kaçtığını yadsımıyorum. Ama ne yazık ki, Paris'teki yaşamım Konsolosluktaki yoğun iş ile Pasy arasında sıkışmıştı. Sabahları, Malesherbes Bulvarındaki konsolosluğa yaklaştığımda bina önündeki uzun kuyruklar beni bekleyen tekdüze ve yorucu bir günü işaret ederdi. Bazı günler öylesine mahşeri bir kalabalık olurdu ki, köhne konsolosluk binasının bu ağırlığa dayanamayıp çökeceğinden endişe ederdim (bu endişeyi Başkonsolos da paylaşıyor, o binayı satın yenisini satın almak için Bakanlıkla yazışıp durur, emlakçılarla görüşürdü). Kalabalığı küçük bir kısmını vize almak isteyen yabancılar oluşturur, gerisini nüfus cüzdanı, noter ve pasaport işlemleri için başvuran Türk vatandaşları ve siyasi mülteciler teşkil ederdi. Onların sorunlarıyla ilgilenirken, ister istemez, bu insanların iç dünyalarına da sokulur, serüvenlerine, aile dramlarına ve yitip gitmiş hayatlarına tanıklık ederdim.

Böyle yoğun günlerden birinde telefonum çaldı. Bir Türk vatandaşıydı bu. Söze: “Bir şikâyetim var,” diye başladı. “Kimden şikâyetçisiniz?” diye sordum.

“Memurlarınızdan şikâyetçiyim.”

“Sorum nedir? Size yardımcı olmaya çalışayım.”

“Bakın Konsolos Bey! Ben bir Türk vatandaşıyım. Türk Mahallesinde dolaşırken biri çantamı çaldı. İçinde pasaportum, nüfus cüzdanım, ikamet belgem vardı, hepsi gitti. Fransız polisine gidiyorum ikamet almak için, pasaport soruyorlar. Konsolosluğa geliyorum, pasaport vermiyor memurlarınız. Hepsinden şikâyetçiyim.”

“Nasıl olur?” dedim. “Biz her gün yüzlerce vatandaşın işini yapıyoruz. Buraya gelip başvurun, gerekeni yapalım.”

“Ben bu iş için çok geldim Konsolosluğa. Ama sonuç yok. Zaten memurlarınız beni tanır. Söyleyin onlara versinler artık bana pasaportumu. Yoksa Büyükelçiye şikâyet edeceğim.”

“Pekâlâ, ben araştıracağım bu konuyu. Adınız nedir?”

“Mehmet Turan. Konsoloslukta herkes tanır beni.”

Pasaport Bölümü Şefi Zeynep Hanım’ı çağırdım: “Nedir bu konu, Zeynep Hanım? Neden pasaport verilmiyor bu kişiye?”

Zeynep Hanım gülümsedi: “Demek sonunda sizin telefonu da ele geçirdi. Artık devamlı arar sizi. Kurtulamazsınız elinden.” Sonra da Mehmet Turan’ın hikâyesini anlattı.

Mehmet Turan elli beş yaşında, güçlü kuvvetli bir işçiymiş. Laval kentinde bir inşaatta çalışırken düşmüş, ağır yaralanmış. Uzun süre hastanede yatmış, bir dizi ameliyat geçirmiş. Taburcu olunca da artık malulen emekli olması gerektiğine inanmış. Patronuna gidip kendisine yardımcı olmasını istemiş, ancak patronu onunla ilgilenmeyince çok öfkelenmiş, adamı hastanelik edene kadar dövmüş. Bunun üzerine üç ay hapse mahkûm edilmiş. Hapishanede ruh sağlığı bozulmuş. Hapisten çıkınca yine malulen emekli edilmesi için Laval Valisine, Belediye Başkanına ısrarlı başvurularda bulunmuş. Sonuç alamayınca, bu kişilerin çocuklarını kaçırmakla tehdit etmiş. Bu yüzden mahkeme kararıyla Laval’e girmesi yasaklanmış; yasak kararına rağmen vali ile belediye başkanının evi çevresinde dolaştığı görülünce de tutuklanıp yeniden hapse atılmış. Hapiste ruh sağlığı daha da bozulmuş. Hapisten çıkınca bu kez Paris’e gelmiş. Köprü altlarında yaşıyor, metrolarda dilenerek karnını doyuruyormuş. Kırşehir’de bulunan ailesiyle bağları kopmuş. İçinde kimliği, pasaportu bulunan çantası bir kapkaççı tarafından çalındığından beri kimliksiz dolaşuyormuş. İki yıl önce Konsolosluğa kayıp pasaport başvurusunda bulunmuş. Bakanlığa sorulmuş ve olumlu yanıt alınmış. Ancak o zaman gelip pasaportunu almamış. Konsolosluğa tekrar gelip pasaport istemesi halinde işlemlere yeniden başlanacaktı. Ama Konsolosluğa gelmiyormuş.

“Neden gelmiyor?”

“Kapıdaki korumalardan korkuyor? Onu yakalayıp bodruma hapsedeceklerini, onu döveceklerini sanıyor.”

“Böyle kimliksiz dolaşırken polise yakalandığı olmuyor mu?”

“Çok temiz ve düzgün giyiniyor, kravat takıyor, şemsiye taşıyor. Bu yüzden polisin dikkatini pek çekmiyor.”

“Tuhaf! Bu adam sokakta yaşıyor diyorsun. Nerede yıkanır? Geçenlerde metroya yaşlı bir adam binmişti. Dağınık saç sakalı ve pejmürde kılığıyla dikkatimi çekmişti. Adam berbat kokuyordu. Bütün vagonu idrar kokusu sardı. İlk istasyonda terk etti herkes vagonu.”

“Onu biz de merak ediyorduk. Bir gün arkadaşlardan biri ona: ‘Mehmet Amca, sen nerede banyo yapıyorsun?’ diye sordu.”

“Ne cevap verdi peki?”

“Arkadaşa ters ters baktı: ‘Senin dünyadan haberin yok galiba. Güya Paris’te yaşıyorsun. Bilmiyor musun, Saint-Lazarre Garında paralı sıcak duşlar var. Her hafta gidip duşumu alıyorum orada tertemiz.’ dedi.”

Zeynep Hanım’ın dediğine göre Konsolosluğun yakınındaki kafeye de gelmiş arada bir. Öğle paydosunda orada oturan konsolosluk memurlarını uzaktan izler, memurlardan biri şayet kahve ısmarlamaya kalkarsa reddetmezmiş. Böyle anlarda keyfi yerine gelir, kendisine takılanlara kızmaz, hatta onları güldüren yanıtlar verirmiş. Ama canı sıkkın olduğu günler memurları

uzaktan düşmanca gözetlemiş; dudakları kıpır kıpır olur, muhtemelen onlara küfredermiş. Böyle zamanlarda onun tehlikeli olacağını düşünen memurlar hemen sıvıştırlarmış kafeden.

O günden sonra günde iki bazen de üç kez beni telefonla aramaya başladı. Her seferinde de, sanki ilk kez anlatıyormuş gibi, Gard de l’Est tarafında bir kapkaççının çantasını kapıldığından, şu an pasaportsuz dolaştığından söz ediyor ve pasaport verilmesini istiyordu. Ben de her defasında: “Mehmet, Konsolosluğa gelip başvurunu yap. Sana yardımcı olurum,” diyordum. Bunun üzerine güliyor: “Çocuk mu kandırıyorsun? Ben öyle yaş tahtaya basmam, Konsolos Bey,” deyip telefonu kapatıyordu. Sürekli aramalarından sıkılıp telefonlarına çıkmayınca da, çok öfkeleniyor, diğer memurlara telefon edip beni Bakanlığa şikâyet edeceğini söylüyordu. Başımdaki Pasy sorunu yetmiyormuş gibi şimdi de Mehmet Turan hayatıma musallat olmuştu. Bir keresinde de telefonda bağırıp çağırmış, pasaport filan istemediğini çünkü Türk vatandaşlığından vazgeçtiğini söylemiş ve küfrederek telefonu yüzüme kapamıştı.

Soğuk bir kış günü tekrar telefon ederek: “Sen şimdi sıcak odanda çalışırken ben ne haldeyim, biliyor musun?” diye bağırıyordu. “Bütün gece sokakta titreyip durdum. Karnım aç. Cebimde bir Euro bile yok. Ama umurunda mı senin!”

Bu sözleri bana çok dokundu. Zavallı adam yabancı bir kentte, yağmurda bir köprü altına sığınmıştı, açtı ve üşüyordu. Üstelik de hemen tedavi olması gerekiyordu. Konsolosluk olarak bir şey yapamıyorduk. Kader bazılarına karşı ne kadar acımasızdı.

“Mehmet,” dedim. “Sen Konsolosluğa gel. Sana bir miktar para vereyim. Hiç olmazsa birkaç gün yemek masrafın çıkar. Başka bir şey elimden gelmiyor.”

“Elinden bir şey gelmiyor ha? Koca Türk Konsolosluğu bana yardım edemiyor yani. Ben sana gösteririm. Oturmuşsun orada koltuğa lök gibi, bir şeye aldırıldığın yok. Seni Dışişleri Bakanlığına şikâyet edeceğim. Seni o makamdan attıracağım. İşsiz kalıp sen de köprü altlarına düşeceksin. İşte o zaman görüşürüz.”

Avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Belli ki, çok kötü bir gece geçirmişti. Bu adam için ne yapılabildi? Elimizden ona bir uçak bileti alıp Türkiye’ye göndermekten başka bir şey gelmezdi. Orada belki ona yakınları sahip çıkar, tedavi ettirirlerdi. İmza için kuyruğa girmiş vatandaşlar telefon görüşmesi uzadıkça sabırsızlanıyorlardı. Konuşmayı bitirsem iyi olacaktı.

“Mehmet, Konsolosluk olarak sana para yardımı yapmamız mümkün değil. Ancak uçak biletini alıp seni Türkiye’ye yollayabiliriz. Nasılsa burada kimsen yok. Git memlekete bence.”

“Sen bu lafları bırak şimdi! Geçenlerde Gard de l’Est tarafında dolaşırken biri çantamı kapıp kaçtı. İçinde kimliğim ve pasaportum da vardı, hepsi gitti. Benim pasaporta ihtiyacım var. Konsolosluğa geldim, senin memurlar pasaport veriyorlar. Ben Türk vatandaşı değil miyim? Hepinizi şikâyet edeceğim. Hem de bu sefer Dışişleri Bakanlığına.” Sonra da telefonu yüzüme kapadı.

Bir ara konsolosluğa telefon etmez oldu. Başka bir kente gitmiş olabileceğini düşündüm. Belki de polis onu yakalamış ve oturum belgesi olmadığı için Türkiye’ye göndermişti. Ama iki ay sonra tekrar telefondaydı. Tahmin ettiğim gibi polis onu yakalayıp tutuklamış. Ancak mahkeme nedense onu serbest bırakmış. Polis yetkilileri kendisine oturum belgesi vereceklermiş fakat önce pasaport alması gerekiyormuş. Bana telefonda mahkeme kararının tarih ve sayısını söyledi. “Bunu kaydet” dedi. “Bak, pasaportsuz olduğum için neler geldi başıma. Şimdi derhal bana bir pasaport vereceksin. Çünkü pasaportumu çantamla birlikte Gard de l’Est’de bir kapkaççı çaldı. Onunla birlikte nüfus cüzdanım da gitti.”

“Sana elbette pasaport veririz, Mehmet,” dedim. Ama önce buraya gelip bize başvurmalsın. Nüfus cüzdanının olmadığı için önce İçişlerine yazacağız. Cevap gelince hem nüfus cüzdanımı hem de pasaportumu aynı gün veririz.”

“Gene aynı lakırdılar! Anlaşıldı seni Bakanlığa şikâyet etmekten başka çare yok. Sen bana Dışişleri Bakanlığının telefon numarasını ver bakayım.”

“Mehmet, Ankara’ya telefon etmek çok pahalıdır. Parana yazık. Derdini anlatana kadar dünya kadar paran gider, sonuç

da alamazsın. 'Konsolosluğa başvur' derler."

"Sen başıma bela mısın? Ver şu telefon numarasını."

Yine önümde uzayıp giden kuyrukta bekleyenler sabırsızlanmaya başladılar.

"Pekâlâ, Mehmet. Veriyorum numarayı. 00903122921000."

"Ben sana gösteririm" dedi ve küfrederek telefonu kapadı. Yeniden başa dönmüştük.

Birkaç gün sonra Zeynep Hanım odama geldi. Endişeli bir hali vardı. "Efendim" dedi. "Bugünlerde biraz dikkatli olun, lütfen."

"Neden Zeynep Hanım? Sorun nedir?"

"Şey, Mehmet Turan... Duyduğuma göre size çok öfkelenmiş. Ben o herifi bıçaklayacağım, diyormuş."

İrkildim. "Nasıl olur? Ne yaptım ben ona? Ayrıca, telefonda senli benli konuşuyoruz ama beni şahsen görmedi bile."

"Vatandaşlardan sorup öğrenmiştir. Hatta anladığım kadarıyla sizi evinize kadar izlemiş de birkaç kez."

"Nereden biliyorsunuz?"

"Çünkü sağda solda: 'Benim derdimle hiç ilgilenmiyor. Varsa yoksa köpeği! Ben aç biilaç Paris'te sürünürken o köpeğini kafelerde gezdiriyor. Affeder miyim ben onu? Bir sokakta arkasından yanaşıp sokuvereceğim bıçağı böbreğine!' diyormuş. Onun saldırgan bir yanı vardır. Lütfen dikkat edin."

Konuyu Başkonsolos'a da açtım, ancak yapılacak bir şey yoktu. Fransız Emniyeti'nin sürekli olarak bana polis tahsis etmesi mümkün olamazdı. Başkonsolos: "Çok dikkatli olmak lazım," dedi yalnızca. "Burada her tür insan var."

Gizemli bir düşmanın tehdidi altında yaşamak ne kadar zormuş... Artık تنها sokaklarda sürekli arkamı kolaçan ediyor, kalabalığa karışmaktan çekiniyor, Pasy ile Mısırlı kadının kafesine gittiğimde de gözümü dört açıyordum. Bir yanda Pasy öbür yanda Mehmet Turan, öte yandan da Konsolosluktaki iş yükü yüzünden kendimi bir mengene içinde hissediyordum. Bu güzel kentte sürdürdüğüm sefil hayata hayıflanıp duruyordum. "Işıklar Kenti" şuh bir kadın gibi bana göz kırpmıyor, beni kendine çağırıyordu. Ah! Bu mengine kurtulup kendimi şu "Işıklar Kenti"nin koynuna atabilecek miydim bir gün?

Ankara, Temmuz 2009

BOŞANMA BAŞI

Pelin Yılmaz

Boşanmak istiyorum; kocam hiç göğe bakmıyor. Böyle bir boşanma sebebi yokmuş. Avukat öyle dedi. Evlilik birliğini temelden sarsan bir şey değilmiş bu, ortak hayatı sürdürülemez hale getirirmiş. O ne bilsin? Hiç boşandı mı ki? Belki de boşanmıştır. Allah bilir Turgut Uyar'ın adını bile duymamıştır. "Göge Bakma Durağı" nedir bilmez. Zaten çok para istedi. Vermem, niye vereyim ki? Çektim kapıyı çıktım. Kendi davamı kendim açarım.

Boşanmak istiyorum. Kocam "dönmeyeceğimiz bir yere gitmek" istemiyor (1).

Oturdum yazdım dilekçemi, okumam yazmam var çok şükür. Adliye de biliyorum, işe girerken temiz kâğıdı istemişlerdi de oradan almıştım.

İyi ama çok karışık burası. Labirente dolaşan fare gibiyim. Sordum soruşturdu da gelirken, nasıl yapılır, dava nasıl açılır filan, bir güzel ezberlemiştim ama... Herkesin de adliye de bir işi olmuş maşallah, herkes çok biliyor, anlattılar da anlattılar. "Yapma be kızım, yıkma yuvanı" da dediler arada ama işte çokbilmişlik fırsatı yakaladılar mı kaçırmazlar. Anlattılar. Anladım. Önce alt katta bir yer varmış; oradan bir dosya, iki tane de zarf, ondan sonra postahane varmış oradan da pul alınacakmış. Aldım. Sonra doğru vezneye... Vezne bulunacak. Araya araya buldum işte nasıl evlenip belamı bulduysam boşanmak için vezneyi de bulurum gerektiğinde. Sıraya girilecek, sıraya girdim. Bekle bekle bekle... Sıra geldi, aldı adam dosyayı bilgisayarda bir şeyler yaptı, bir kâğıt çıkardı,

dosyayla beraber verdi. "Ne yapacağım şimdi" dedim. "Of, arka taraftaki vezneye ödeme yapacaksınız" dedi. "Ee siz niye almazsınız ki?" dedim. Yok onun görevi makbuzu çıkarmakmış, ne kadar para vereceğimi filan. Ödeme öbür vezneyeymiş.. Bu arada gözüm tepede asılı saatte. Saat on iki oldu mu bırakacaklar, devlet dairesine işi düşen herkes az çok bilir bunu. Ee haklılar onlar da yemek yiyecekler tabii. Aç mı kalsınlar tabii tabii. Ama biraz daha hızlı olsalar ne olur ki. Az kaldı, sıra bana geldi gelecek, kollarını bağladı oturuyor adam. Ne oluyor hooop? "Bilgisayar dondu" dedi öndeki. "Ne oldu?" "Dondu dondu. Bazen donuyor böyle çözülene kadar bekliyoruz." Ne zor işmiş, nereye gitsen sarp yokuşlarla karşılaşıyorsun bu adliye denen yerde. O arada on iki de oldu zaten, öğleden sonra gel. Geliriz n'apalım. Madem boşanmak istiyorum...

Öğlen orada burada oyalandım. Dışarı çıkıp şehrin kalabalık bir caddesini boydan boya yürüdüm önce, sonra adliyeye döndüm vezne açılana kadar banklara oturup sisli şiirler okudum. Karnım acıtı ama bir şey yemedim. Canım istemiyor moralim bozuk. Evde de yiyemiyorum, dolaptaki her şey çürüdü zaten.

Boşanmak istiyorum. Kocam bilmiyor "pazarcıların haftanın her günü öteye beriye gözyaşı taşıdığını" (2). Bir boşansam rahatlayacağım.

Sonunda vezne açıldı. Aynı kuyruğu bir daha çek. Çektik işte. Paramı ödedim esas makbuzumu aldım. Bitti mi? Nerdeeee? Tevzi için biraz önce gittiğim veznenin yanındaki vezneye gidecektim. Tevzi ne demek ki? Sormaya korktum da sordum. Gittim tevziye. Neyse burası sonmuş, aldılar dosyayı bana bir kâğıt verdiler. Bu sefer sordum ama "Ne bu?" diye. Mahkeme numarası varmış üstünde "Duruşma günü adresinize gelir" dediler "Ne zaman olur" dedim. "Of ne çok sordun, iki üç ay sonraya ancak" dediler.

Ama ben hemen boşanmak istiyorum. Olmuyormuş öyle! Eee artistler boşanveriyorlar ya hemen. Artiste benzer yanım olmadığından böyle söyleyemedim. Gülerler insana. "Bekleriz" dedim, çıktım yoluma gittim.

Bekle bekle geldi iki üç ay. Hatta hatta dört ay. Zaten adam da bıkmış benden hemen kabul edecek bitecek işimiz. Bu sefer de duruşma salonunun kapısında bekliyoruz. Kocam bir uça ben bir uça. Ben buraya gelmeden önce berbere uğradım. Eeee hâkim karşısına çıkacağız, kırk yılda bir giydiğim döpiyesimi giymişim. "Hayırdır abla" dedi bizim İdris. "Yap bir boşanma başı" dedim, gelin başımı da o yapmıştı zaten. Afalladı. "Bak ucuz yap haa, gelin başı gibi değil bu, bu sefer parası benden çıkacak" dedim. "Allah Allah, kaç yıllık kuaförüm böyle şey ne gördüm ne duydum" dedi. "Haydi haydi mahkemem var geç kalacağım sallanma da yap şu saç" dedim. Güzel yaptı ama. Makyajımı kendim yaptım artık o kadar da değil.

Kaç saat bekledik böyle? Gelen geçen bana bakıyor. Hiç mi boşanma başı görmediniz kardeşim?

Sonunda çağırdı mübaşir. Kocamın soyadıyla seslendi bana "Son kez" dedim içimden. Kurtuluyorum o eklentiden. Kendim oluyorum yeniden.

Hâkim konuşur, "yaz kızım" denilen kız tıkr tıkr yazar, biz ayak direk dururken mübaşir bir sandalye çekip üstüne çıktı, camın önündeki sarmaşığın dallarını düzeltiyor. Ha düştü ha düşecek dikkatim dağıldı gitti. "Şahidin var mı?" dedi hâkim bir ara.. gözüm sarmaşıklarda... "Allah şahit" dedim hâkime bakmadan... "Allah'a tebligat mı çıkartalım" diye gürlendi... Neyse bu arada mübaşir sandalyeden indi, ben tekrar önce kocama sonra yaz kızıma sonra hâkime baktım "Biz" dedim "Yıldırım mahkemesiyle boşanmak istiyoruz." Kocam da "Evet evet" diye onayladı. Ee deminden beri niye konuşmuyorsun be adam. "Daha siz evleneli bir yıl olmamış, şahitsiz olmaz" dedi hâkim. Aldı dosyayı, fırlattı iki ay sonraya....

Şimdi şahidi de kuaföre götürmek lazım tabii. İdris, boşanma başı iki oldu. Bir randevu rica edeceğim... iki ay sonraya!

(1) Turgut Uyar, "Göge Bakma Durağı".

(2) Turgut Uyar, "Şaşıyorum Gözyaşına".

MELEĞİN DÜŞÜŞÜ

Özlem Eraslan

“Demek nesnelere yüceltiler seni böyle
Ve sen anlatamazsın ne zamandı bu”

Rainer Maria Rilke

Aldebaran’a...

“Dönemem sanırım” diyordu gözlerini yuvalarından kızgınlıkla fırlatan ejderha.

“Nasıl gidileceğini unutmuştum” diyor kanatları kuvars kristalleriyle bezeli “ben”. Parıltılı bir acıma yapıyor dudağının kenarlarına, bir şey yapıyor gibi durmuyordu. Ama, yürüyordu, yerleşmiş, kaim bilinciyle.

“Ben”, tetikleyicisi, huzursuzluğu, granit kırılmışlığına sığındığı düşlemlerinin pençelerinin altında ıstırapla süzülen zihnini izleyerek, derisini etinden söküp atıyordu. Aklından geçirdiği cümleleri birbirine uydurmaya çalışmak basitliğine kapılıyor, bilgisiz bilinciyse üstün durumlar yaratmaya değiniyordu. Erdemin –kelime olarak, cümle içinde kullanıldığında da – başboşluğu karşısında, iktidarının savsakladığı an’ları gözden geçirmeliydi.

Genç psisesinin anlamadığı bir ölüm vardı; her izin verişinde azalması gereken korkunun şiddetle çoğalması, ne geleceği belli olmayan durum –olgu da olabilirdi– ne de olay için dört ayaküstünde durabilmesi mümkündü. Doğanın “ben”e bahsetmediği sezgisel yeteneksizlik bu olsa gerektiği ya da aklının geçirdiği onca kazadan biri!

Benzeşime de yalan söyleyeceksem kırılan aynada nasıl takacak maskesini?! Bilse idi kırılmazdı ayna da...

“Seni kendi kanını emmekten koruyamayacağım için, dönemem sanıyorum” diyordu gözlerini yuvalarından hışımla fırlatan ejderha.

“Koru beni kendime kızgınlığımdan, kanımdan, acizimden... Koru beni bilincimin gölgesinden” diyor kanatları kuvars kristalleriyle örülmüş “ben”. Yüzüne eğlenen bir kabul ediş çarpıyor, rahatsız değilmişçesine kullanıyordu bulantısını. Ama, yürüyordu, *soluk gün ışığının madde üstünde çarpınmasından sonraydı*.

“Ben” kendi basit yargılarından söz edecek değildi elbette, farkına varması bunca zaman almış alışkanlıklarından. Bilinmeyene karşı duyduğu öfke arzuya dönüşürken ateş alıyordu yüreğindeki şehvet de... Toplumları yaratırken söylenmiş kandırma macalardan, ilahî güç tarafından seçilmiş bilgeye söylenmiş ruhun işlevselliği anıştırmadan öteye geçemiyordu.

Kendi yazgısını seçenlere kutsal sıfatlar yükleniyordu, çoğu için bir törendi bahşedilmiş bu erinç...

“Dönemem sanırım, şaşkınlığın bu gülünç kuşatması altındayken” diyordu gözlerini yuvalarından zevkle fırlatan ejderha.

“Ağzım ağzındayken çevirebilir misin kutsal kitap metinlerini” diyordu “ben”. Ruh’u olgu olarak benimseyen toplumun zavallı bireylerinin ayak bileklerini nefretiyle okşuyordu. Ama, yürüyordu, arzularının bilincine hükmettiğini gördüğünden bu yana, huzursuzca...

“Ben”in aklından içi boşaltılmışçasına akan özdeyişlerden başka şey görünmüyordu. Hiçbirinin ona ait olmaması bir varlık

olarak garip sesler çıkaran dilsiz kadınlığının ispatıydı. Algısını başka yöne, zihin bulanıklığına dalgınlığına çekip yürüdü.

İnsan olmanın benzersizliğini varoluşuyla niteleyen sen ey dağın tepesinde ölümü düşleyen; bilebilecek misin bakalım yadsıdığım gerçeğimi kaç kez gümüşi bir arkaplanın üstüne ördüğüm; zümürüt gibi çiğnediğimi ve bu yazgının peşine düşen eli hâlâ kanlı, parmaklarımdan süzülen ersuyuna dilini dayayan celladın hür olmak için geçtiği cesareti.

“Öncelikle kendini, sonra diğerlerini ve beni dışlayan kimilerinin nezaketle kurdukları şerir ithamları göremem sanıyorum” diyordu kulaklarını değginliğe doğru uzatan ejderha.

“Bana saklan fırtınadan, güneşten, fail-i meçhulden” diyordu “ben”. Bir düğün görmüştü, kaygan düşlemlerinin içinde. Ölümüne alkış tutan insanlar. Ama yürüyordu, çaresizliğin tacını giymişken...

“Ben”, dilinin dudaklarına yapışıp serinliği duymasına, gözlerinin yuvalarına bebeklerinden öteye yerleştirilmiş yayları harekete geçirerek, dışarı pörtlemesine, tırnaklarının aldığı haz karşısında etine gömülüşüne dikkatle bakabilmek için bekliyordu o şartırcı şeyi göstermesini tembel usunun.

Eli koynunda bir tansık cırmalıyor şimdi göz kapaklarının kerpetenini. Lanetine bulanmış bu tansık, yüksek bilincini dehasının boş vermişliğiyle buduyor.

-Saçlarıma yapışmış kokun, bu nasıl olabilir?

İHTİYAÇTAN SATILIK KÖY

Serap Yenilmez

Ne çok sevindin anlattığımda. Alalım hemen, hanım ağa oluruz dedin. Herkes hürmet etsin, başımızda dört dönsün istedin. On beş papel nedir ki deyip inandırdın beni. Bıraktın ne var ne yok, yanında ben, düştün yola. Haritayla Torosların patikalarında buldun satılık köyü. Zenger Ustayı gördün muhtarlıkta. Selam verdin, tanıttın beni. Konuşmuycum diye kızgınsın. Eline kâğıdı kalemi aldın. İmza attın köy tapusunun altına. Bir imza da benden aldın. Elini sıktın Zenger’in, koluma dokundun dostça. Köylü kalsın istedin. İrgata ihtiyacın var...

Hanım Ağalar tabelası astırdın kapıya. Üzerinde yer sofrasına oturmuş hanım ağalar fotoğrafı. Ellerinde tespihler, gelsin kahveler, gitsin çaylar...

Güzel düşlerle başladın işe. Tıkır tıkırdı her şey. Kuralına uygun işliyor. Sepetler Avrupa’ya gidiyor, mutlusun. Yatırdığın paralar dönmeye başladı. Tomar tomar gâvur eurosunu.... Köylünün minnetle çalışmasına hayrandın baştan. Ağaları duyan duymayan herkes akın akın ziyarete geldi obanı. Gururdan kaskatıydın. Sonra sonra değişti her şey, şikâyetlenmeye başladın. Başkasının toprağından kazandın paraları. El gelip hanım ağa oldun başlarına. Fazlaydın sen anlamadın. Bir gün sabah ezanın köy meydanındasın. Elin kolun bağlanmış... Ortağın aynı darda, üzgünsün. Gözünü kapamak istedin olmadı. Taşa tuttular seni. Direnemedin, gittiğin gibi döndün.

Güneş doğuyor, umutsuzsun. Kocana söyleyecek bir şeyin yok. Dünyaya küskün omuzlarını saklamak istedin olmadı. Yanında eski dostun, evde bekleyen kocan, her kadın gibi kaderine mahkûmsun.

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok. No: 8, Zemin Kat, Osmangazi-BURSA).	E- Posta	: akatalpa@hotmail.com
Danışman	: Nahit Kayabaşı, Gültekin Emre, Serdar Ünver.	Katkı Payı (Akatalpa için)	: 20 TL
Koordinatör	: Yalçın Oğuz (Bursa Edebiyat Kültür [BEK] Derneği Adına).	Posta Çeki	: Ceyhan Erim adına 5742436 numaralı hesap
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)	Banka hesabı	: Ramis Dara ya da Ceyhan Erim adına, Finansbank Heykel - Kredikolay Şubesi, Hesap no: 21329696
Yazışma Adresi	: Ramis Dara PK 68 16361 Ulucami – BURSA	Baskı	: Akın Erim Mat. Hocalizâde Cad. Setbaşı – Bursa
		Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685

Akatalpa Öykü, Ocak 2000’de Bursa’da kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa*’nın parasız ekidir.

